

Maciej Wróblewski

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej "Polska proza i poezja po roku 1989 wobec tradycji"

Literaturoznawstwo : historia, teoria, metodologia, krytyka 1 (1), 247-249

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maciej Wróblewski

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ „POLSKA PROZA I POEZJA PO ROKU 1989 WOBEK TRADYCJI”

W dniach 19–20 października 2005 r. Instytut Literatury Polskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu zorganizował konferencję naukową „Proza i poezja polska po 1989 roku wobec tradycji”. Celem sesji była refleksja nad wartością utworów powstałych w ostatnich kilkunastu latach i jakością życia literackiego w Polsce po przełomie politycznym 1989 r. W obradach uczestniczyło trzydziestu ośmiu referentów, reprezentujących piętnaście ośrodków akademickich i instytucji kulturalnych: Bibliotekę Narodową w Warszawie, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Krośnie, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Zielonogórski, Wyższą Szkołę Humanistyczno-Ekonomiczną w Łodzi.

Sesję otworzył referat Magdaleny Lachman (Uniwersytet Łódzki) *Jak (nie)być pisarzem. Proza polska po 1989 roku w konfrontacji z kulturą audiowizualną i medialną*, opisujący

związek technik literackich, obecnych w prozie M. Gretkowskiej, A. Stasiuka, K. Vargi, D. Foksa, D. Masłowskiej z ekspansywnością obrazu, co – zdaniem badaczki – jest świadectwem dewaluacji tradycyjnej sztuki słowa. Iwona Pięta (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie) w swoim wystąpieniu *Fikcja czy dokument – problemy z genologią. O prozie polskiej po 1989 roku* skoncentrowała się na zagadnieniach teoretycznoliterackich, dotyczących zjawiska przenikania się dokumentarności i fikcjonalności w literaturze współczesnej. Wojciech Browarny (Uniwersytet Wrocławski), w referacie *Mieszkańska ikonosfera w powieści po 1989 roku* zanalizował wybrane teksty O. Tokarczuk, I. Smolki, P. Huellego, S. Chwina pod kątem sposobów kształtowania w nich przestrzeni, którą badacz potraktował jako nośnik wartości kultury mieszczańskiej. Ewa Dunaj-Kozakow (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w wystąpieniu pt. *Nowy świat nieprzedstawiony, czyli milczenie (młodych) owiec* wyszczególniła cechy prozy fabularnej najmłodszego pokolenia pisarzy, wskazując na jej skandalizujący i totalny – pod względem formy i stosowanych środków wyrazu (operowanie stereotypem) – charakter. Marek Lubański (Uni-

wersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) w referacie *Renesans psychoanalizy w literaturze polskiej i badaniach literackich po 1989 roku* zabrał głos w kwestii obecności „wątków” freudowskich w prozie Cz. Dziekanowskiego, I. Filipiak, W. Kuczoka i O. Tokarczuk, a także w dyskursie teoretycznoliterackim. Tomasz Cieślak (Uniwersytet Łódzki) w referacie *Poeci bruLionu i postbruLionowcy wobec Nowej Fali* przedstawił podobieństwa i różnice w poetyce, a także postawie twórczej artystów reprezentujących dwie oddalone od siebie formacje poetyckie. Artur Nowaczewski (Uniwersytet Gdański) w swoim wystąpieniu *Ulica pokolenia bruLionu* skoncentrował się na obrazie ulicy w twórczości „bruLionowców”, odwołujących się w realizacji tego motywu – zdaniem badacza – do poezji międzywojennej.

Część popołudniową pierwszego dnia konferencji otworzył Piotr Michałowski (Uniwersytet Szczeciński) referatem *Ponowoczesna sonetomania*, w którym próbował wskazać przyczyny swoistej mody wśród młodych poetów na klasyczną formę sonetu. Marzena Woźniak-Łabieniec (Uniwersytet Łódzki) w wystąpieniu „*Wyluzowany*” i *serio-klasycyzm w poezji roczników siedemdziesiątych* podjęła dwa istotne problemy, związane z obecnością tradycji w poezji najnowszej: czym jest dla młodych twórców klasycyzm oraz do jakich obszarów tradycji artyści rocznika 1970 sięgają najchętniej. Magdalena Rabizo-Birek (Uniwersytet Rzeszowski) w referacie *Wyobrażenia religijna w młodej poezji polskiej* zanalizowała problem obecności motywów religijnych w poezji artystów, związanych z czasopiśmem „Fraza”. Wystąpienie Ingi Iwasiów (Uniwersytet Szczeciński) pt. *Mężczyźni i kobiety. Portrety wzajemne* było próbą opisania i scharakteryzowania przedmiotów, za pomocą których pisarze portretują przedstawicieli/przedstawicielki płci przeciwnej. Anna Siemińska (Biblioteka Narodowa, Instytut Książki i Czytelnictwa) w swoim referacie *Pamięć uniewinniona. Pochodzenie żydowskie a problem tożsamości i wyborów identyfikacyjnych na przykładzie utworów Romy Ligockiej i Agaty Tuszyńskiej* przedstawiła złożony (psychologiczny, socjologiczny, religijny, historyczny) problem tożsamości żydowskiej, ujawniający się nie tylko w warstwie znaczeniowej, ale

również formalnej tekstów autobiograficznych R. Ligockiej i A. Tuszyńskiej. Wystąpienie Elżbiety Konończuk (Uniwersytet w Białymstoku) „*Kronika z Mazur*” *Erwina Kruka jako świadectwo przełomu* dotyczyło problemu mitobiografistyki, którą badaczka przedstawiła na przykładzie autobiograficznej powieści E. Kruka. W referacie pt. *Lagerland, czyli o rzeczywistości w topos przemienionej* Arkadiusz Morawiec (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) zanalizował współczesne teksty literackie (*Absolutna amnezja* I. Filipiak, *Lagerland* W. Próchniewicza, poezja M. Świetlickiego, M. Cecko, D. Foksa, F. Zawady), eksploatujące temat hitlerowskiego obozu koncentracyjnego. Zamykający pierwszy dzień konferencji referat Joanny Roszak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) *Karpowicz i po Karpowiczu* poświęcony został obecności wątków, motywów i sposobu obrazowania autora *Odwróconego światła* w poezji A. Sosnowskiego, M. Hamkały, A. Wiedemanna.

W kolejnym dniu sesji obrady toczyły się w sekcji prozatorskiej i poetyckiej. W pierwszej z nich Barbara Bogułębska (Uniwersytet Łódzki), w referacie *Współczesne teksty literackie inspirowane retoryczną sztuką słowa, na przykładzie felietonów, recenzji, wywiadów* przedstawiła twórcze sposoby zastosowania reguł inwencyjnych, dyspozycyjnych i elokucyjnych. Adam Mazurkiewicz (Uniwersytet Łódzki) w swoim wystąpieniu pt. *Między social fiction a fantastyką polityczną. Uwagi na marginesie rodzimej fantastyki społecznej* wskazał formalny i tematyczny związek fantastyki społecznej i politycznej, wyrastających ze wspólnego pnia social fiction. Aleksandra Achtełik (Uniwersytet Śląski) w referacie *Literacka kreacja miasta w prozie polskiej po 1989 roku* opisała różne sposoby tworzenia werbalnych obrazów przestrzeni miejskiej, będącej w prozie P. Hulellego, S. Chwina i F. Netza figurą symboliczną. Elżbieta Hanuszewska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w wystąpieniu pt. *Autor poszukujący autora. O autotematyzmie powieści Artura Kozdrowskiego „Tomek w poszukiwaniu Tomka na piętach Smugi”* podjęła problem autotematyzmu na przykładzie prozy narracyjnej A. Kozdrowskiego. Z kolei interpretację aksjologiczną opowia-

dań J.J. Szczepańskiego zaproponował Marcin Lutomierski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w referacie *Poszukiwanie prawdy i dobra w opowiadaniach Jana Józefa Szczepańskiego z tomu „Rozłogi”*. Renata Jagodzińska (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w wystąpieniu *Alienacja i groteska. „Lubiewo” Michala Witkowskiego jako manifest miłości* zajęła się problemem obecności powieści gejojskiej w obiegu czytelnictwa, będącej jednocześnie wydarzeniem obyczajowym. Maciej Wróblewski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w referacie *Współczesna sztuka opowiadania na przykładzie prozy Pawła Huellego* wskazał w Mercedesie-Benzie te elementy literackiej historii, które mają formalny związek z technikami filmowymi.

Druga część referatów, poświęcona najnowszej poezji polskiej, otwarta została przez Elżbietę Sidoruk (Uniwersytet w Białymstoku), która w wystąpieniu pt. „*Ja*” satyryczne w późnej poezji Tadeusza Różewicza przedstawiła na przykładzie wybranych wierszy autora *Kartoteki* problem granic literatury, ujmowany przez poetę z perspektywy kategorii satyryczności. Referat Małgorzaty Mikołajczyk (Uniwersytet Zielonogórski) „*Nasza zabawa skończona*”. *O pożegnalnym tomiku poetyckim Zbigniewa Herberta z perspektywy Szekspirowskiej „Burzy”* dotyczył relacji intertekstualnych, uruchomionych przez Z. Herberta w ostatnim jego zbiorze wierszy, który – zdaniem badaczki – jest prywatnym podsumowaniem „burzliwego” życia poety. W wystąpieniu pt. *O „Dialogu Duszy i Ciała” i innych wierszach z lat 90. Stanisława Barańczaka* Dorota Kulczycka (Uniwersytet Zielonogórski) podejmuje dwa zasadnicze problemy obecne w liryce autora *Chirurgicznej precyzji*: ewolucję postaw religijnych i światopoglądowych oraz obecność tradycji kultury średniowiecznej (ars moriendi, „kultura śmiechu”). Paulina Czwordon (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w referacie *Nowy Stary Mistrz* przedstawiła inspirującą dla innych twórców (J. Ekier, P. Sommer) obecność w obiegu czytelnictwa i kulturowym poezji Jerzego Ficowskiego. Wystąpienie Jerzego Wiśniewskiego (Uniwersytet Łódzki) na temat *Obraz tradycji muzycznej w wierszach Julii*

Hartwig z tomu „Bez pożegnania” poświęcone zostało obecności motywów muzycznych, jako siły porządkującej i leczącej, w poezji autorki *Czułości*. Radosław Sioma (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w referacie *Wiersz, proza, wiersz: Ryszard Krynicki „Kamień, szron”* zanalizował przede wszystkim stronę wersyfikacyjną tekstów poetyckich R. Krynickiego, wskazując ich liryczną siłę obrazowania przy jednoczesnym dekonstruowaniu formy. Dwa wystąpienia – Danuty Künstler-Langner i Ewy Cybulskiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) – *Bestiariusz znaleziony w Milanówku. O barokowej wyobraźni Jarosława Marka Rymkiewicza, O duszyczce. Jarosława Marka Rymkiewicza spotkanie z metafizyką* były swoistym dwugłosem w jednej kwestii: odwołań J.M. Rymkiewicza do barokowej sztuki i filozofii. Koncept barokowy w lirycznym zapisie poety z Milanówka jest przykładem gry z tradycją, a zarazem jej nowatorskim wykorzystaniem. W referacie Marcina Jaworskiego (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) pt. *Poezja Jarosława Marka Rymkiewicza – między klasycyzmem a romantyzmem* twórczość autora *Zachodu słońca w Milanówku* odczytana została z kolei jako wyraz budowania programu klasycyzmu (odwołania do poezji barokowej, A. Mickiewicza, B. Leśmiana, Cz. Miłosza, T.S. Eliota) i próba jego krytycznego oglądu z perspektywy współczesności. Krzysztof Obremski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w wystąpieniu *Socrealistyczna poezja zaangażowana. Macieja Maleńczuka „Chamstwo w państwie”* wskazuje merytoryczne przeinaczenia i artystyczne niedociągnięcia w tomiku poetyckim M. Maleńczuka, które odczytywać można jako „świadekstwo” ideologizacji wypowiedzi literackiej. Sesję zakończył referat Małgorzaty Liseckiej (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) *Jacek Kaczmarski o świadomości Polaków po roku 1989*, w którym autorka skupiła się na charakterystyce artystycznej kreacji w poezji J. Kaczmarskiego po 1989 r.; zdaniem referentki owa autokreacja oscyluje między dwiema postawami – zaangażowanego politycznie barda i zdystansowanego, pełnego cierpkiej ironii sowizdrzała.